

2026 йил 5 февраль, 24-сон

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН ТИЗИМЛИ ИСЛОҲОТЛАР НАТИЖАЛАРИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИНДИ

Бошланиши 1-бетда

Қишлоқ хўжалигида мева-сабзавот маҳсулотларини хом ҳолда эмас, юқори қўшилган қийматга эга тайёр маҳсулот сифатида сотиш орқали экспорт ҳажминин 510 миллион долларга етказиш вазифаси белгиланди. Шу боис, Фарғона ва Қувасой шаҳарларида хитойлик инвесторлар ишти- рокида умумий қиймати 175 миллион дол- лар бўлган агрологистика марказлари бар- по этилади.

Ўзбекистон, Бешариқ ва Олтиариқ туманларида чорвачилик, сутни қайта ишлаш ва насли жўжа етиштириш йўна- лишларида умумий қиймати 21 миллион доллар бўлган 4 та лойиҳани ишга туши- риш режалаштирилган.

Ижтимоий инфратузилмани аҳолининг ўсишига мос равишда ривожлантириш за- рурлиги таъкидланди. Жорий йилда

33 та мактаб қурилиши ва реконструкция- си учун 343 миллиард сўм ажратилмоқда. Худуд раҳбарларига қўшимча имкони- ятларни ишга солиш ва хусусий сектор- ни жалб қилиш орқали инфратузилмани яхшилаш вазифаси қўйилди.

Туризм салоҳиятини кенгайтириш мақ- садига Сўх туманида Утам ва Мираки тажрибаси асосида туризм мажмуалари ташкил этилади, Фарғона туманида йирик туристик-рекреацион зона барпо қилинади. Қўқон шаҳрида янги туризм масканлари барпо этилиб, маданий мерос объектлари бўйлаб сەяхат маршрутлари йўлга қўйилади.

Шунингдек, Қўқон шаҳридаги 17 та давлат идорасини “Янги Ўзбекистон” мас- сивига қўчириш орқали аҳолига барча дав- лат хизматларини бир жойда кўрсатадиган қўлай ва самарали тизимни шаклланти- риш вазифаси белгиланди.

Ахборот технологиялари соҳаси- да Фарғона вилояти иқтисодиётининг

муҳим драйвери сифатида IT йўна- лишини жадал ривожлантириш режа- лаштирилган.

Ҳозирда вилоятда 139 та IT-парк рези- денти фаолият юритмоқда. Жорий йилда ахборот технологиялари хизматларининг ҳажминин 3,5 триллион сўмга, экспортни эса 30 миллион долларга етказиш мақсад қилинган. Фарғона шаҳрида янги IT-парк ва мажмуаси, Марғилон шаҳрида халқаро IT олийгоҳи, шунингдек, Фарғона шаҳри- да “Муҳаммад ал-Хоразмий ворислари” лойиҳасини ишга тушириш режалашти- рилган.

Давлатимиз раҳбари йиғилиш якуни- да ҳар бир лойиҳани аҳоли бандлиги ва турмуш даражасини ошириш билан узвий боғлаб амалга ошириш, белгиланган ва- зифалар ижроси учун мутасаддиларнинг шахсий жавобгарлигини кучайтириш бўйича аниқ топшириқлар берди.

ЎЗА

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ЯНГИ БОСҚИЧ

Бошланиши 1-бетда

Тақдиротда мактабгача таълим соҳаси- да хусусий секторни қўллаб-қувватлашга қаратилган янги имтиёзлар ҳам муҳокама қилинди.

Мактабгача таълим соҳасида хусусий сектор иштирокини кенгайтириш мақса- дида қамров даражаси 80 фоиздан паст бўлган туман ва шаҳарларда (Тошкент шаҳри бундан мустасно) тадбиркорлар учун қатор қўллаб-қувватлаш чоралари жорий этилади.

Жумладан, мактаб ва боғчалар ҳу- дудидаги бўш ер майдонларида дав- лат-хусусий шериклик асосида боғчалар ташкил этилганда, ижара тўловлари 30

йилгача ундирилмайди. Шунингдек, ҳар бир тарбияланувчи учун давлат боғчалар- ида бир болага тўғри келадиган хара- жатнинг 50 фоизи миқдорида субсидия ажратилади. Ушбу тартиб 2024 йилдан ташкил этилган нодавлат боғчаларга ҳам татбиқ этилади.

Қамров даражаси паст ҳудудларда бо- ча ва мактабдан ташқари жойларда қувва- ти камида 150 ўринли нодавлат боғчалар ташкил этилса, 7 йилгача муддатга 5 мил- лиард сўмгача имтиёзли кредитлар ажра- тилади. Шу билан бирга, тарбиячиларга ойлик иш ҳақи тўлаш харажатлари давлат боғчаларида белгиланган меъёлар асоси- да уч йил давомида қоллаб берилади. Ҳар 30 нафар болага бир нафар тарбиячи шта- ти ҳисобланади.

Мазкур имтиёзлар янги қўп кварти- рали уйлarning биринчи қаватида таш- кил этиладиган хусусий боғчаларга ҳам татбиқ этилади.

Бундан ташқари, 2030 йил 1 январга қа- дар қуввати 150 ўриндан кам бўлмаган но- давлат боғчалар ташкил этган тадбиркор- лар учун ижтимоий солиқ ставкаси бўйича енгилликлар берилади.

Давлатимиз раҳбари тақдим этилган тақлифларни ҳар томонлама пухта ишлаб чиқиш, уларни босқичма-босқич жорий этиш ҳамда мактабгача таълим сифатини ошириш орқали болаларнинг ҳар томонлама ривожланиши учун мустаҳкам асос яратиш муҳимлигини таъкидлади. Мутасаддиларга тегишли топшириқлар берилди.

ЎЗА

Аҳмад ФАРУҚ: “БИЗ ИККИ ДАВЛАТ ЎРТАСИДАГИ СТРАТЕГИК АЛОҚАЛАРНИНГ “ОЛТИН ДАВРИ”ГА ГУВОҲ БЎЛМОҚДАМИЗ”

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Покистонга давлат ташрифи арафасида Покистоннинг Ўзбекистондаги элчиси Аҳмад Фарук “Дунё” АА мухбирига интервью бериб, ушбу ташрифнинг аҳамияти, кутилаётган келишувлар ва Ўзбекистон — Покистон муносабатларининг истиқболлари ҳақидаги фикрларини баён этди.

— Элчи жаноблари, Ўзбекистон ва Покистон ўртасидаги стратегик шерик- лик алоқалари тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Айтган-чи, 2025 йил икки томонлама ҳамкорликда қайси жиҳат- лари билан тарихий аҳамият касб этди?

— Бисмиллаҳир роҳманир роҳим. Сиз- га ҳам тақлиф учун миннатдорлик билди- раман. Таъкидлаб ўтганингиздек, Покис- тон — Ўзбекистон муносабатлари йиллар давомида, айниқса, сўнгги тўрт-беш йил ичида жадал ривожланиб, ижобий йўна- лишда кескин ўсди. Икки томон ўртасида олий даражадаги алоқалар йўлга қўйилди, давлат раҳбарларининг ўзаро ташрифла- ри амалга оширилди, ишчи даражадаги учрашувлар кўпайди, савдо ҳажми ошди, халқлар ўртасидаги алоқалар ҳам фаол- лашди. Яъни Покистон — Ўзбекистон муносабатларида ҳар томонлама ривожла- ниш кузатилди.

2025 йилга келадиган бўлсак, энг муҳим воқеа Покистон Бош вазирининг Ўзбекистонга амалга оширган тарихий ташрифи бўлди. Ушбу ташриф давомида Президент ва Бош вазир ўртасида самий- мий муносабат ва ўзаро ишонч муҳитини кўриш мумкин эди. Бу ташриф икки то- монлама ҳамкорликнинг турли йўналиш- ларини муҳокама қилиш, савдо, тижорат, инвестиция, халқлар ўртасидаги алоқа- лар, туризм каби соҳаларда ҳамкорлиқни кенгайтириш ва мустаҳкамлаш имконини берди. Раҳбарлар қатор аниқ мақсадларни белгилаб олди. Энг муҳим мақсадлардан бири яқин йилларда ўзаро савдо ҳажминин 2 миллиард долларга етказишидир.

Ташриф якунланган, Покистон ва Ўзе- бекстон томонлари етакчилар келишувла- рини амалга ошириш учун қўшма ҳаракат режаси — “йўл харитаси”ни ишлаб чиқди. Ушбу ҳужжатлар тўпلامини қўриб 10-12 та

келишувдан иборат бўлиб, уларни ҳаётга татбиқ этиш механизмлари белгилаб олинди.

“Йўл харитаси” бизга аниқ ва амалий натижаларга эришиш имконини беради. Ҳар бир соҳа бўйича жами 40 та банддан иборат режани изчил амалга оширмоқда- миз.

Ўзаро савдо ҳажми 450 миллион дол- ларга етди. Ваҳоланки, бир неча йил аввал бу кўрсаткич 100 миллион доллардан ҳам кам эди. Бу эса ўсиш суръатлари қанчалик тез бўлганини яққол кўрсатади.

Халқлар ўртасидаги алоқалар борасида ҳам сезиларли ўсиш кузатилди. 2024 йил февраль ойда биринчи авиақатнов йўлга қўйилди, ноябрь ойига келиб, парвозлар сони биттадан иккитага ортиди. Ҳозир эса ҳафтаसига тўртта рейс амалга оширил- моқда. Келгусида яна икки-учта янги йўналиш йўлга қўйилиши режалаштирил- ган.

Минтақавий транспорт алоқаларини ривожлантириш доирасида Покистон, Ўзбекистон ва Афғонистон Трансафғон темир йўли бўйича техник-иқтисодий асослаш ишларини ўтказиши юзасидан ке- лишувни имзолади.

Булар фақат айрим мисоллар, холос. Асосий айтмоқчи бўлган фикрим шуки, 2025 йил жуда самарали бўлди. У аввалги- сидан ҳам яхшироқ натижага берди. Ин- шааллоҳ, 2026 йил бундан ҳам баракали ва муваффақиятли бўлишига умид қиламиз.

— Сўнгги йилларда давлатларимиз ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқа- лар қайси соҳаларда жадал ривожлан- моқда?

— Бу борада айтишим мумкинки, савдо ҳамкорлигининг асосий йўналишлари фармацевтика, қишлоқ хўжалиги ва тўқи- мачилик соҳаларидадир.

Аввало, озиқ-овқат ва қишлоқ хўжали- ги масаласига тўхталсак, ушбу йўналишда Покистоннинг Ўзбекистонга асосий экс- порт маҳсулотлари қаторига гўшт, гуруч, картошка ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳ- сулотлари киради. Ўзбекистон томонидан эса Покистонга қуруқ мевалар, сабзавот- лар ва шу каби қўллаб бошқа маҳсулот- лар экспорт қилинмоқда. Демак, қишлоқ хўжалиги икки томонлама савдода етакчи ўринлардан бирини эгаллайди.

Кейинги муҳим йўналиш — фармацев- тика соҳаси. Покистонда фармацевтика саноати жуда яхши ривожланган. Қўллаб Покистон компаниялари Ўзбекистонга ин- вестияция киритиб, дори воситаларини шу ерининг ўзида ишлаб чиқаришга қизиқиш билдирмоқда. Бу ишлаб чиқариш нафақат Ўзбекистон бозори, балки бутун Марказий Осиё минтақаси эҳтиёжларини қондириш- га хизмат қилиши мумкин.

Яна бир муҳим соҳа — тўқимачилик саноати. Сўнгги 75-80 йил давомида По- кистонда кучли ва барқарор тўқимачилик тармоғи шаклланган. Айнан шу салоҳият икки давлат раҳбарлари учрашуви чоғида

ҳам муҳим йўналиш сифатида муҳокама қилинган эди.

Албатта, ҳамкорлик қилиниши мумкин бўлган бошқа соҳалар ҳам мавжуд, бироқ айнан қишлоқ хўжалиги, фармацевтика ва тўқимачилик йўналишлари бутунги кунда энг устувор йўналишлар ҳисобланади.

— Транспорт-логистика ва минтақа- вий боғлиқлик, жумладан, Трансафғон йўлига лойиҳаси доирасидаги ҳамкор- ликни қандай стратегик аҳамиятга эга деб биласиз?

— Покистон қарийб 240 миллион аҳоли- га эга йирик давлат бўлиб, ҳудуди ҳам катта. Мамлакатда Карачи шаҳрида жойлашган ривожланган ва тўлиқ фаолият юритаёт- ган учта денгиз порти, хусусан, стратегик муҳим бўлган Гвадар порти мавжуд. Покис- тон портлари Марказий Осиё давлатлари учун денгизга чиқишнинг энг яқин ва иқти- содий жиҳатдан энг мақбул йўлини тақдим этади. Энг қисқа йўл одатда энг тежамкор ва энг ишончли йўл. Шу боис, мазкур йўналиш мавжуд энг самарали транспорт йўлакларидан бири ҳисобланади.

Энди Ўзбекистонга тўхталсак. Ўзе- бекстон Марказий Осиёнинг марказида жойлашган бўлиб, минтақа аҳолисининг қарийб ярми шу давлат ҳиссасига тўғри келади. Мамлакатда барқарор бошқарув тизими шаклланган ва пухта ўйланган иқтисодий сиёсат юритилмоқда. Покистон тақлиф этаётган имкониятлар ва Ўзбекис- тоннинг минтақавий салоҳияти бирлаш- ганда, бу икки давлатни Араб денгизи билан Марказий Осиёни боғловчи табиий ҳамкорларга айлантиради. Ўзбекистон эса ушбу жараёнда минтақавий логистика маркази вазифасини бажариши мумкин.

Сиз тилга олган Трансафғон темир йўли лойиҳасига келсак, ҳозирги шaroитда Покистоннинг Карачи портдан Ўзе- бекс- тонга юк етказиш ўртача 10-12 кун вақт олади. Мазкур темир йўл лойиҳаси амалга оширилган эса бу муддат 3-4 кунгача қисқа- риши мумкин. Бу эса лойиҳа қандай улкан салоҳиятга эга эканини яққол кўрсатади. Шу сабабли мазкур ташаббус давлат раҳба- ри томонидан “аср лойиҳаси” ва “кеלאжк авлодлар учун лойиҳа” дея таърифланган.

Бу, шубҳасиз, стратегик аҳамиятга эга бўлган муҳим инфратузилма лойиҳасидир ва аини пайтда икки томон ушбу йўна- лишда фаол иш олиб бормоқда. Аввал таъкидлаганимдек, ўтган йили Покистон, Ўзбекистон ҳамда Афғонистон ушбу те- мир йўл лойиҳасининг техник-иқтисо- дий асосларини ишлаб чиқиш бўйича келишувини имзолаган эди.

— Маданий-гуманитар ва туризм соҳаларидаги ҳамкорлик халқларимиз ўртасидаги ўзаро яқинлиқни янада мустаҳкамлашда қандай роль ўйнамоқда?

— Маданий алоқалар ҳақида гапирган- да, биз янги бир нарсани яратиш ҳақида эмас, балки асрлар давомида шаклланган ришталарни яна жонлантириш ҳақида сўз юритамиз. Масалан, урду ва ўзбек тилла- рида 4-5 мингта яқин умумий сўзлар мав- жуд. Оила қадриятлари, миллий таомлар ва турмуш тарзида ҳам ўхшаш жиҳатлар жуда кўп. Шунча умумийлик бор экан, туризм ва халқлар ўртасидаги алмашинув учун улкан имкониятлар мавжудлиги табиий.

Масалан, Ўзбекистонда зиёрат туриз- ми нуқтани назаридан Самарқанд ва Бу- хоро шаҳарларида ташриф буюриш катта қизиқиш уйғотди. Худди, шунингдек, Покистон ҳам бой тарихий меросга эга. Бу тарих таҳминан 7 минг йил аввал- ги Мехргарх манзилгоҳидан бошланиб, Моҳенжо-даро цивилизацияси, Тахт-и-Баҳи каби буддавий монастырлар ва бошқа қўллаб тарихий ёдгорликларни ўз ичига олади. Шу боис, Покистон диний туризм, тарихий туризм ҳамда геологик туризм йўналишларида катта салоҳиятга эга. Демак, ҳар икки давлат ҳам бир-бирига тақлиф қила оладиган бой мерос ва имко- ниятларга эга.

Одий бир мисол: аввал айтганимдек, 2024 йилда битта авиақатнов билан бош- ланган йўналишлар ҳозир тўрттага етди. Ҳатто рейсларга чипта топиш ҳам осон эмас, бу эса талаб қанчалик юқори экани- ни кўрсатади. Демак, эришилган натижа- лар муҳим, бироқ ҳали амалга оширилиши лозим бўлган ишлар бундан ҳам кўпроқ.

Ўтган йили Бош вазир ташрифи давоми- да икки томон халқлар ўртасидаги алоқалар- ни кенгайтириш, қўшма ҳужжатли фильм- лар яратиш, кейинчалик саҳна асарлари ва телесериаллар суратга олиш, ёшлар ўртаси- да ҳамкорлик ва алмашинув дастурларини ривожлантириш масалаларини ҳам муҳо- кама қилди. Мазкур йўналишда ҳали катта ишлар амалга оширилиши кутилмоқда.

— Сизнингча, 2026 йил ва ундан ке- йинги даврда Ўзбекистон — Покистон стратегик шериклигини янада чуқур- лаштириш учун қайси йўналишлар устувор бўлиши керак?

— Менимча, барча йўналишлар — сав- до-иқтисодий ҳамкорлик, сиёсий алоқа- лар, халқлар ўртасидаги муносабатлар ва туризм — бир-бири билан узвий боғлиқ ҳолда, ёнма-ён ва ҳамоҳанг ривожланиши керак.

этиш ва ишлаб чиқаришни маҳаллий- лаштиришга қўшилган қийматни ошириш учинчи мамлакатлар бозорларига чиқиш- нинг самарали механизми сифатида қа- ралмоқда.

Транспорт-логистика ҳамкорлигини ривожлантириш стратегик аҳамиятга эга. Ўзбекистон Покистоннинг Карачи ва Гвадар портларига чиқишга алоҳида этти- бор қаратмоқда. Бу эса ташқи савдо йўна- лишларини диверсификация қилиш учун янги имкониятлар очмоқда.

Ўзбекистон — Афғонистон — Покистон уч томонлама форматда амалга оширилаёт- ган Трансафғон темир йўли ҳамкорлиқнинг муҳим лойиҳасидир. 2025 йил июль ойда Ҳадди битимнинг имзоланиши юк ташин муудатлари ва харажатларини сезиларли да- ражада қисқартириш, Марказий ва Жанубий Осиёнинг иқтисодий ўзаро боғлиқлигини мустаҳкамлашга оид лойиҳани амалга оши- риш йўлидаги муҳим қадам бўлди.

Ўзбекистоннинг замонавий тараққиёти ва унда кечаётган трансформация жараён- лари Покистон ҳамжамияти ва экспертлар доираларида катта қизиқиш уйғотмоқда. Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарли- гда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар сиёсати покистонлик таҳлил- чилар томонидан институционал ўзгариш- лар, иқтисодий либераллаштириш ва фаол ташқи сиёсатни ўзида мужассам этган туман ва кўп жиҳатдан ноёб модерниз- ация тажрибаси сифатида баҳоланмоқда.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Покистонга ташрифи стратегик шерик- ликни ривожлантириш, иқтисодий ва транспорт-логистика ҳамкорлигини кен- гайтириш, гуманитар алоқаларни чуқур- лаштиришга янги сурат бағишлайди. Бу, шубҳасиз, Марказий ва Жанубий Осиёнинг барқарор ўзаро боғлиқлигини шакллантириш, икки мамлакатнинг ми- нтақавий ва глобал жараёнларнинг масъул иштирокисчи сифатидаги ролини мус- таҳкамлашдан томонлар ўзаро манфаат- дор эканини тасдиқлайди.

“Дунё” АА

Масалан, бизнес соҳасини олайлик. Ҳам Покистон, ҳам Ўзбекистон учун тад- биркорлик алоқаларини ривожлантириш муҳим вазифа ҳисобланади. Ўтган йили Покистон Бош вазир ташрифи доирасида бизнес-форум ташкил этилган эди. Энди- ликда эса Ўзбекистон Президентини Покис- тонга ташриф буюриши кутилаётган бир пайтда яна шундай бизнес-форум ўткази- лиши режалаштирилмоқда.

Умумий айтганда, барча соҳалар бир бутун ҳолда, тизимли ва мувозанатли тарзда ривожлантирилиши лозим. Айнан шундай ёндашув ўзаро муносабатларнинг ҳар томонлама ва изчил тараққий этишини таъминлайди.

— Элчи жаноблари, яқинда Сиз Тош- кентда барпо этилган, минтақамизнинг улкан илмий ва маънавий хазинаси бўли- ши кутилаётган Ислom цивилизацияси марказида бўлдингиз. Маълумки, Ўзе- бекс- тон ва Покистонни умумий исломий қадриятлар, буюк алломаларимизнинг илмий мероси ва асрий маданий ришта- лар боғлаб туради. Марказга ташрифин- гиз сизда қандай таассурот қолдирди?

— Аввало, шунга таъкидлашни истар- димки, Ўзбекистон ҳукумати жуда улкан ва таҳсинга лойиқ ишни амалга оширган. Ислom цивилизацияси марказида кўраёт- ганларимиз нафақат бир мамлакатнинг, балки бутун мусулмон оламининг умумий меросидир.

Мен тилга олган буюк алломалар меро- си, қадимий қўлёзмаларнинг асраб-авай- ланиши — буларнинг ҳаммаси барчамизга тегишли бўлган бебаҳо бойлиқдир. Қуръ- он қўлёзмалари ва бошқа ноёб манбалар ҳам ана шу умумий мероснинг ажралмас қисмидир. Айни пайтда Усмон мухсаффи- нинг ҳам марказда сақланаётгани ушбу масканнинг тарихий ва маънавий аҳамия- тини янада оширади.

Буларни нафақат мусулмонлар балки бутун инсоният учун умумий маданий мерос деб аташ мумкин. Шахсан мен ҳам муқаддас сифатида бу мерос билан чуқур боғлиқлиқни ҳис қиламан ва ўзимни унинг бир қисми деб биламан.

Алоҳида эътиборга лойиқ жиҳат шун- даки, Ўзбекистон ушбу марказда сўнгги технологияларни, замонавий дизайн ва тақдирот усулларини тарихий меросни сақлаш ва намойиш этиш билан уйғун- лаштира олган. Натижада тарих замонавий ёндашув билан қайта жонлантирилган. Айниқса, ёш авлод учун бу жуда муҳим — улар бу ерга келиб, тарихни нафақат кўра- ди, балки уни ҳис қилади, тушунади ва қадрлайди. Ҳатто биз каби ёш каттароқ инсонларга нисбатан ҳам улар буни янада чуқурроқ англашлари мумкин.

Бу ташаббус ҳақиқатан тарих ва замо- навийликни бирилаштирган жуда ибратли ва узоқни кўзлаган лойиҳа ҳисобланади.

“Дунё” АА

УРБАНИЗАЦИЯ:

Яқинда Президентимиз ҳузурида урбанизация ва уй-жой қурилишида янгича ёндашувларни жорий этиш юзасидан ўтказилган тақдиротда аҳолининг уй-жойга бўлган талабини қондириш мақсадида сўнгги 8 йилда мамлакатимизда 120 миллион квадрат метр ёки 600 мингдан зиёд хонадонлар қурилиб, фойдаланишга топширилгани таъкидланди. Шунингдек, ушбу йиллар мобайнида уй-жой сотиб олишга кўмаклашиш учун 541 минг нафар фуқарога 103 триллион сўм арзон ипотека кредитлари ва субсидиялар ажратилди.

Давлатимиз раҳбари қилинган ишлар ҳали етарли эмаслигини кўрсатиб ўтди. Республика бўйича ҳар йили 200 мингтага яқин янги оила ташкил топмоқда. Бу янги уйлар, йўللар ва ижтимоий инфратузилмага талаб янада ортади дегани. Қолаверса, ҳозирда аҳолининг бир киши бошига ўртача 18,9 квадрат метр турар жой майдони тўғри келмоқда. Бу кўрсаткични камда 23 квадрат метрга етказиш учун 2040 йилгача янги уй-жой қурилиши суръатини 280 мингтага ошириш лозим.

Бундан икки минг йил олдин Аристотель бундай деган эди: “Шаҳар деворлар билан эмас, унда яшайдиган одамлар билан мавжуд”. Бу фикр бутун ҳам аҳамиятини йўқотгани йўқ. Шаҳарлар қандай қурилаётгани, ердан қайси мақсадларда фойдаланилаётгани ва уй-жой сиёсати қай тарзда юритилаётганига оид масалалар одамларнинг қундалик ҳаёти, хавфсизлиги ва келажака ишончига бевосита таъсир ўтказади.

Шу боис, бутун арзон уй-жой қуриш масаласи фақат “метрлар — метрлар учун” эмас, балки шаҳар муҳитининг сифати, инфратузилманинг барқарорлиги ва жамият манфатларини нуктаи назаридан тақомиллаштиришга муҳтож.

Жаҳон банкнинг маълумотига кўра, 2024 йилда дунё миқёсида шаҳар аҳолисининг улуши умумий аҳолининг 57,7 фоизини ташкил қилган. Қолган қисми қишлоқларда истиқомат қилади. Ўзбекистонда эса бу кўрсаткич 50,6 фоизни ташкил этади. 2030 йилга қадар мамлакат аҳолисининг шаҳарларда яшайдиган улушини бир неча фоизгача ошириш мақсад қилинган.

Президентимизнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномасида бу соҳага алоҳида эътибор қаратилган. Хусусан, “**Урбанизация ва шаҳарларни барқарор ривожлантириш бўйича янги ислохотларни бошлаймиз. Жумладан, шаҳарлар тартибсиз кенгайишининг олдини олиш бўйича аниқ мезонларни белгилаймиз ва шу орқали экин майдонлари асоссиз қисқариб кетишига чек қўйилади**”, дея таъкидланди.

Ер ва эл

Касби тумани Жизза қишлоғида яшовчи Тўраота Дониёров нафақага чиққач, уйда ўтиришдан зерикадиган бўлиб қолди. Доимий меҳнатга, одамлар орасида бўлишга ўрганиб қолганди. Шу пайтгача бундай ҳолатга эътибор қилмаган экан. Катта жамоада меҳнат қилиб, вақт қандай ўтганини билмасди. Касбини яхши кўргани боис, ишга эрта бориб, кеч қайтарди. Қолаверса, қишлоқ ҳўжалигида илгор етакчи эди. Ўзини доим жамоа орасида бўлиш бошқача эканини ҳис этди...

Тўғри, гоҳида гузарга чиқар, уч-тўрт тендоши билан сўхбатлашиб чалғирди гўё. Барибир бекор ўтиришга одатланмагани учунми, бундай овунishi ярим соатдан нарига ўтмасди. Хуллас, доимий бирор юмуш билан машғул бўлиш ҳаракатига тушди. Пенсия қачон келаркан деяр кутиб ўтириш эса ноқулай. Ўзинча режа тузди. Маҳаллада бўш турган ерда ҳовуз қуришга киришди. Бу иш биттач, танишлари орқали балиқ човоқларини келтирди.

Аввалига бинойидек эди, лекин ўзига яраша ташвишлари кўп экан, кўзланган натижага эриша олмади. Шундай бўлса-да, ҳаракатдан тўхтамади. Шу жойга лимон экадиган бўлди. Ерга ишлов берди. Маҳаллий ўғит билан туپроқни бойитди. Тайёр бўлгач, кўчатларни ўтқазди. Кузгача устини ёпиб, иссиқхона қурди. Лекин неғадир ниҳоллар ривожланиши сўст эди. Турли агротехник тадбирларни ўтқазди. Барибир иш кўнгилга дағдидек бўлмади. Кўчатлар ўсишдан тўхтаб қолди. Отанинг иштиёқи сўнди. Ноилож етакчи мутахассислардан маслаҳат сўради.

Кекса деҳқоннинг бу ниятидан хабар топганлар ажабланди. Айримлар бу йўлдан

Шаҳарларимизнинг эртанги қиёфаси айнан бугун шаклланмоқда. Урбанизация масалаларига ҳозир қай даражада онгли ва масъулиятли ёндашсак, келажақда шаҳарларимиз шунчалик яшаш, меҳнат қилиш ва фарзанд тарбиялаш учун қулай бўлади.

у нотўғри тақсимланса, арзон уй-жой ҳам бўлмайди. Соғда қилиб айтганда, шаҳарлар энига эмас, балки бўйига ўсиши керак. Акс ҳолда, бир ёки икки қаватли уйлар учун инфратузилма — йўл қуриш, электр, газ, сув қўвурлари тортиш қимматга тушади.

Бироқ бу ёндашув шаҳарни кўп қаватли уйлар билан бетартиб тўлдириш кераклигини англатмайди. Аксинча, бундай қурилиш чўқур илмий таҳлиллар ва аниқ ҳисоб-китоб асосида амалга оширилиши лозим. Бунда шамол йўналиши (шамол гули), ҳаво айланиши, яшил ҳудудларнинг сақланиши ва жамоат ҳудудларининг уйғун жойлашуви инобатга олиниши шарт. Акс ҳолда, кўп қаватли бинолар шаҳар муҳитини яхшилаш ўрнига ҳаво ифлосланиши, иссиқлик ороллари пайдо бўлиши ва инсон саломатлигига салбий таъсир ўтказишига сабаб бўлади. Шу боис, вертикал урбанизация деганда, аввало, ақл билан, илмий ва стратегик ёндашув асосида қуриладиган шаҳарни тушуниш керак.

Урбанизациянинг иккита муҳим воситаси мавжуд. Бу — реновация ва комплекс қурилиш лойиҳалари. Реновация деганда, эски уй-жойларни бузиб, ўрнига фақат янги бинолар қуриш эмас, балки бутун ҳудудни замонавий ҳаёт талабларига мос равишда қайта тиклаш тушунилади. Базми эски маҳаллаларда муҳандислик тармоқлари эскирган, уйлар хавфсизлик талабларига жавоб бермайди, инфратузилма эса аҳоли эҳтиёжини қондиროлмайди. Айнан реновация орқали шу муаммолар бартараф этилади ва шаҳарни кенгайтирмай, ичиди сифати ўзгариш қилиш мумкин.

Комплекс қурилиш нафақат бино қуриш, балки инсон яшайдиган муҳитни тўлиқ шакллантиришдир. Яъни уй-жой билан бир мактаб, боғча, шифохона, йўл, жамоат транспорти, яшил ҳудудлар ва хизмат кўрсатиш объектлари бир вақтнинг ўзида режалаштирилади ва қурилади.

Агар қурилиш фақат уй-жой билан чекланса, тўғри, одамлар “ватани” бўлиб қолади, аммо ноқулай шаҳар шaroити пайдо бўлади. Кўпчилик бундай ҳудудларни кузатган бўлиши мумкин: уйлар бир-бирига ҳаддан ташқари жипс қойилган, яшил ҳудудлар майдони оз, шамол йўналиши тўсиб қўйилган. Натижада фуқарода гўё нафаси

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

Таҳлил

ҚУЛАЙ ШАҲАР ВА АРЗОН УЙ-ЖОЙ фаровонликнинг муҳим омили

сиқилгандай ҳолат юзага келади. Яъни бу ҳудуд қурилганда комплекс қурилиш тамойили инобатга олинмаган бўлади.

Ҳўш, қулай шаҳар шарoити андазалари қаердан олинади? Аввал бу борадаги халқаро стандартларга мурожаат қилинади. Ўзбекистон халқаро муносабатларининг фаол иштирокчиси, жумладан, БМТнинг тўлақонли аъзоси. Мамлакат БМТнинг Барқарор ривожланиш мақсадларини рўбга чиқаришда фаол иштирок этмоқда. Мазкур мақсадларнинг ўн биринчиси шаҳар ва аҳоли пунктларининг очиклиги, хавфсизлиги, ҳаётий ва экологик барқарорлигини таъминлашдир.

Мазкур мақсад БМТнинг аҳоли пунктлари бўйича дастури орқали рўбга чиқарилади. Бугун у орқали 90 га яқин давлат ўз шаҳарларини тақомиллаштирмоқда. Мазкур дастур шаҳарларни фақат иқтисодий ўсиш нуктаи назаридан эмас, балки инсон ҳуқуқлари, ижтимоий адолат ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш билан уйғун ҳолда ривожлантиришни илгари суради. Унинг замирида, шунингдек, уй-жой масаласини ҳал этишда ердан оқилона фойдаланиш гоёси ҳам мужассам.

Халқаро стандартлардан ташқари ривожланган шаҳарлар мисолида ҳам урбанизация жараёнини қўриб чиқсак. Масалан, Сингапур зичлик шарoитида ҳам яшил шаҳар яратиш мумкинлигини исботлади. Сингапурда бир квадрат километрга ўртача 8000 дан ортқ киши тўғри келади. Бу кўрсаткич кўплаб йирик мегаполислардагидан юқори. Шунга қарамай,

шаҳар майдонининг қарийб 50 фоизи яшил ҳудуддан иборат. Давлат сиёсатига кўра, ҳар бир йирик турар жой жамъуасида боғлар, болалар майдончаси ва дам олиш ҳудудлари бўлиши мажбурий.

Нотўғри қарорларни тузатиш орқали шаҳарни қайта қуришга Сеулни мисол қилиб келтириш мумкин. Сеулда бир пайтлар шаҳар марказидан ўтган Чхонгхонг дарёси автомобиль йўли остида қолиб кетган эди. 2000-йилларда бу йўл бузилиб, дарё қайта очилди ва унинг атрофида 10 километрдан ортқ яшил ҳудуд барпо этилди. Натижада шаҳардаги ҳаво ҳарорати 3-4 даража пасайди, бизнес ва туризм фаоллашди. Энг муҳими, одамларни шаҳар марказига қайтаришга эришилган. Сеулдаги реновация харажат эмас, балки узоқ муддатли инвестиция эканини кўриш мумкин.

Мурожаатномада экин майдонлари асоссиз қисқариб кетишига йўл қўйилмаслигига бежиз эътибор қаратилмаган. Зеро, қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ерлар барча давлатларда алоҳида, чекланган муомаладаги ер тоифасидур. Уларнинг қиймати фақат ҳозирги фойдаланиш эмас, балки озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда ҳам намoён бўлади.

Иккинчидан, қишлоқ ҳўжалиги ерини шаҳарсозлик учун захира сифатида кўриш мақсадга мувофиқ эмас. Сабаби амалиётда қурувчилар босими ва молиявий нафаатлар таъсирида экин майдонлари кескин қисқариши мумкин.

Қишлоқ ҳўжалиги ери — тикланмайдиган ресурс. Қурилишдан сўнг бу ерни рекульти-

вация қилиш (тиклаш) технологик жиҳатдан деярли имконсиз ва молиявий қиммат. Ердаги гумус қатлами асрлар давомида шаклланади. Шунинг учун, масалан, БМТнинг Озиқ-овқат ва қишлоқ ҳўжалиги ташкилоти экин майдонларини асрашга қатъий қорлайди.

Учинчидан, урбанизация зичлаштириш ва сифатини оширишдир. Ушбу тушунчани қишлоқ ҳўжалиги ерини ўзлаштириш билан ара-лаштириш урбанизация гоёсининг ўзига зиддир.

Шунинг учун бутун шаҳарсозлик соҳасига оид қарорларнинг ҳар қандай оқибати келажақ авлодлар зиммасига юкланиши ёдда тутиш лозим.

Президентимиз агломерация ҳудудларини белгилаш вазифасини ҳам топширди. Ҳўш, бу шу пайтгача кўпчилик учун номалъум ва сирли бўлган “агломерация” ўзи нима?

Замонавий шарoитда шаҳар фақат ўз маъмурий чегараси билан чекланиб қолмайди. Кўп-лаб инсонлар шаҳар четида ёки қўшни туман ва қишлоқларда яшаб, ҳар куни марказга ишга, ўқишга қатнайди. Ана шу табиий ҳаётий жараён агломерацияни вужудга келтиради. Бошқача айтганда, агломерация деганда шаҳар ва уни ўраб турган ҳудудларнинг ягона организмдек ишлаши тушунилади. Агар бу жараён олдиндан режалаштирилмас, транспорт тирбандлиги, инфратузилма етишмаслиги ва ер ресурсларининг самарасиз сарфи юзага келади. Шу боис, агломерация ёндашуви шаҳарларни бe-тартиб кенгайтириш ўрнига уй-жой, иш ўринлари ва транспортни ўзаро боғлиқ ҳолда ривожлантириш имконини беради. Бу эса нафақат шаҳар маркази, балки бутун атрофдаги ҳудудлар учун ҳам сифатли ҳаёт муҳитини яратади.

Бугун 14 та йирик агломерация мавжуд: Тошкент шаҳри; Ўрта Зарафшон (Самарқанд — Каттақўрғон — Навоий); Андижон — Асакa — Шахрихон; Наманган — Тўрақўрғон — Чортоқ; Қашқадарё (Қарши — Китоб — Шахрисабз — Косон); Фарғона — Марғилон — Қувасой; Нукус; Охангарон (Ангрен — Олмалиқ — Охангарон); Сурхондарё (Термиз — Денов); Хоразм (Урганч — Хива); Қўни Зарафшон (Бухоро — Қокан); Қўқон; Чирчиқ ҳамда Янгийўл — Чиноз.

Ушбу ҳудудларда жами 12,5 миллионга яқин одам яшайди. Асосий мақсад агломерацияда уй-жой фонди ва шаҳар муҳитини ривожлантириш ҳамда қурилишнинг ўртача зичлигини оширишдир.

Президентимизнинг 2025 йил 19 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикасида уй-жой ва ипотека бозорини барқарор ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони билан Урбанизация ва уй-жой бозорини барқарор ривожлантириш миллий қўмитаси ташкил этилди. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасида 2040 йилгача бўлган даврда уй-жой ва ипотека бозорини барқарор ривожлантиришнинг асосий йўналишлари ва унинг кўрсаткичлари тасдиқланди.

Қўмита урбанизация жараёни, уй-жой қурилиши, реновация ва ипотека соҳасида давлат сиёсатини амалга ошириш, шунингдек, ушбу йўналишдаги дастуруларни мувофиқлаштириш ва ривожлантириш бўйича ваколатли давлат органи этиб белгиланди.

Янги қўмита ташкил этилиши, агломерация ёндашувига ўттиш, мастер-режалар ва комплекс қурилишни жорий этиш мазкур сиёсатнинг мантқийи давомидир. Қайтараятган, янгиланмаётган шаҳарларни бошиданқол тўғри режалаштирсак, уни тузатишга зарурат қолмайди. Шаҳарларимизнинг эртанги қиёфаси айнан бутун шаклланмоқда. Урбанизация масалаларига ҳозир қай даражада онгли ва масъулиятли ёндашсак, келажақда шаҳарларимиз шунчалик яшаш, меҳнат қилиш ва фарзанд тарбиялаш учун қулай бўлади.

харидори кўп. Ҳосил йиғиштириб олингач, тагидан кесиб ташланади. Илди زيدан икки-учта бўлиб янгиб кўкариб чиқади ва тез муддатда баҳайбат бўлиб ўсиб кетади, яъни ниҳоллари тез кўпаяди.

Ям-яшил банан дарактлари қорли ва совуқ бўлган қиш пайтида кишига ўзгача баҳорий кайфият улашади. Одамнинг бахри дили очилади. Ҳар бир тупида етилаётган мевa эса тез фурсатда эл дастурхонини тўлдиради. Бозордаги харидор ҳам ҳосил хорижий давлатда эмас, балки Жизза қишлоғида етиштирилганини эшитса, ажабланиши аниқ.

— Қиш фасли бўлгани учунми, иссиқхонага кирган кишининг яшилликдан кайфияти кўтарилади, — дейди Тўра Дониёров. — Ҳар куни эрталаб иссиқхонани бир айланиб чиқсам, кун давомида ўзимни енгил ҳис қиламан. Ахир одам ўз меҳнати маҳсулини кўриб кўзи қувнайди-да. Гоҳида пишиган ҳосилдан олиб, шу ерининг ўзида татиб кўраман. Набираларимга бераман. Бундан ташқари, бошқа маҳсулотлар ҳам томоркамизда етиштирилади. Бозордан деярли ҳеч нарса сотиб олмаймиз.

Ҳақиқатан, бутун бобо раҳбарлик қилаётган “Тўра асл асали” сабзавотчилик фермер ҳўжалигида бутун турли қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштирилмоқда. Шунингдек, ҳудудда мевали ва манзарали даракт қўчатлари ҳам екилиб, парваришланмоқда. Кўчарон келгусида банан кўчатлари экилган майдонни яна 15 сотихга кенгайтиришни мақсад қилган. Демак, ҳосилдорлик ҳам шунга яраша кўпаяди.

Тармоғи тобора кенгайиб бораётган ҳўжалиқда бугун паррандачилик ҳам йўлга қўйилган. Ўтган йил якунида 5 тоннадан ортқ товуқ гўшти маҳаллий бозорларга етказиб берилган. Ҳозир 6000 та бройлер жўжа парваришланмоқда. Улар белгиланган вазнга етиши учун зарур шарoит яратилган. Муайян муддатдан сўнг сотилади. Ўрнига эса яна жўжа олиб келинади.

Кекса деҳқон бошчилигидаги оиланинг йиллик даромади мўмайгина. Тўра отанинг фикрича, фойдани саналса, баракаси учадн. Аммо чўғи баландлиғи аниқ. Энг муҳими, ҳалол меҳнат ортидан келаётган маблағ орзу-ниятлар ижобатига хизмат қилади. Ҳавас билан ишни ўрганишини мақсад қилганларга эса отахон кўмаклашишга доим тайёр.

Ақбар РАҲМОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

ТўРА ОТАНИНГ ТАВАККАЛИ

катта тажриба ва меҳнатга таянган

видеороликини кўриб қолдим. Шунга қизиқиш пайдо бўлди. Вилотиимизда бу йўналишда ишлайдиган деҳқонларни суриштириб тополмадим. Кейин бошқа вилотилардаги мутахассислар билан танишдим. Улардан соҳага оид маълумотлар олдим, тажрибаси билан таниш-тиб чиқдим. Меҳнат қилган кам бўлмас экан. Бутун ҳосил кўзни қувнатгади. Келтирган фойдаси эса рўзғорга наф. Қолаверса, ҳали режаларимиз кўп...

Кекса деҳқоннинг таъкидлашича, ҳозир иссиқхонада оилавий меҳнат қилинади. Ўтган йили илк бор бананлар ҳосилга кириб, кўчатлар орасига экилган бодиринг билан бирга яшилгина даромад келтирган. Айни пайтда эса иссиқхонада 800 тупга яқин банан баражв ривожланмоқда.

Ўқувчи ёшлар орасидан иқтидор эгалари, истеъодларни кашф этишга хизмат қиладиган мактабдан ташқари таълим кейинги йилларда алоҳида эътиборга муҳтож бўлиб қолгани рoст. Президентимизнинг 2025 йил 8 сентябрдаги “Мактабдан ташқари таълим тизимини янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”-ги қарори тизимда узoқ йиллардан бoён ййғилиб қолган муаммоларга барҳам берадиган муҳим ҳужжат сифатида қабул қилинди.

У билан “Баркамол авлод” республика болалар мактаби ҳамда Республика ўқувчи ёшлар маркази негизида Республика “Келажақ” маркази, ҳудудлардаги “Баркамол авлод” болалар мактаблари ўрнида эса ҳудудий “Келажақ” марказлари ташкил этилди. Қарор асосида, шунингдек, “Келажақ” марказларининг умумий ўрта таълим ташкилотларидаги вертикал тизимини яратиш мақсадида ўқувчилар ташаббусларини қўллаб-қувватлаш бўйича мактаб маслаҳатчиси лавозими жорий қилинмоқда.

Эртаминз эгалари

УШУ МАҚОЛАНИ ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ХАМ ЎҚИШ УЧУН QR-КОДИН СКАНЕР ҚИЛИНГ!

ЭЗГУ ТАШАББУС ОРТИДА

фарзандларимизни ёруғ манзилларга элтувчи йўллар бор

Кимлар мактаб маслаҳатчиси бўла олади?

Шу йилнинг 16-17 январь кунлари янги лавозимга номзодларни саралашнинг биринчи босқичи — тест синовларида иштирокчиларнинг педагогик билими, психологик ёндашуви ва муаммолар вазиятларда тўғри қарор қабул қилиш қобилияти баҳоланди. Бу орқали мактабларда ёшларнинг иқтидорини ривожлантира оладиган билимли ва ташаббускор кадрлар жамоасини шакллантириш мақсад қилинган.

Республика “Келажақ” маркази директори Индира Холдорованинг айтишича, юртимизнинг 14 та ҳудуди бўйлаб электрон платформа орқали онлайн тарзда ўтказилиш тест синовларида талабгорлар 3400 та штат бириги учун кураш олиб борди. Жами 15 мингдан зиёд аризалар малака талабларига жавоб берган 10,5 мингтаси қабул қилиниб, битта лавозимга ўртача уч-тўрт номзод тўғри келди. Биринчи босқичда 3400 та мактабда жорий этиладиган янги лавозим, иккинчи босқичда қолган барча мактабларда ташкил этилади.

Февраль ойининг биринчи ўн кунлигида эса бўлажақ мактаб маслаҳатчиларини саралашнинг иккинчи босқичи, яъни суҳбат жараёнлари бўлиб ўтди. Тест натижаларига кўра, муносиб номзодлар суҳбатдан ўтди. Мақсад — мактабларда ёшларнинг иқтидор ва ташаббусларини ривожлантиришга қодир билимли ва ташаббускор кадрларни саралаб олиш. 14 та ҳудудий “Келажақ” маркази томонидан ташкил этилган танлов комиссияси суҳбат чоғи номзоднинг стратегик фикрлаш, бошқарув, ўқувчилар билан ишлаш қобилиятини аниқлайди. Талабгорларнинг хорижий тилларни билишига қўшимча устуворлик берилади. Танлов комиссияси хулосасига кўра, танлов комиссияси раиси — ҳудудий “Келажақ” маркази директори тавсия қилган номзодлар мактабларда иш бошлайди.

Илк синовлар қандай ўтди?

Юқорида айтганимиздек, тест синовлари барча ҳудудларда электрон платформа орқали ўтказилди. Тошкент вилояти ҳудудий “Келажақ” марказига мактаб маслаҳатчилиги учун келиб тушган жами аризалар сони 662 тани ташкил этди. Ҳудуддаги 367 та мактабдаги вақант лавозимлар учун 618 талабгор тест жараёнларида расман қатнашди.

— Албатта, ҳар қандай янги тизим бирданига равои ишга тушиб кетиши осон эмас, — дейди вилоят “Келажақ” маркази директори Элдор Мирзаев. — Янги тизимга ўқувчиларни жалб этиш учун бир ой мобайнида тарғибот қилдик. Қарорга кўра, “Келажақ” марказлари кўп тармоқли бўлиб, тўғарақлар ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос хусусияти, ўқувчиларнинг қизиқишлари ва эҳтиёжларига кўра ташкил этилади. Ота-оналар, асосан, Президент, ижод, ихтисослаштирилган мактабларга тайёрлов, хорижий тилларни ўзлаштиришга қизиқиш билдирапти. Инглиз, хитой, турк, корейс тилларини ўргатиш таклифлари тушяпти. Шунинг учун бу йўналишларда тўғарақлар очдик. Бундан ташқари, информатика ва ахборот технологиялари, компьютер графика ва дизайн йўналишлари, ментал арифметика, Президент мактабларига тайёрлов, хорижий тилларни ривожлантириш бўйича тўғарақлар йўлга қўйилган. Оила ҳамширалиги, тикувчилик, қандолатчиликка ҳам талабгорлар кўп. 40 дан ортқ қизимиз қандолатчиликка тайёрланипти. Карвинг йўналишлари бўйича ҳам касбга йўналтирилмоқда.

Умуман олганда, бүгунги кунда 20 га яқин касб ўргатымиз. Келажақ касблари — сунъий интеллект, АТ, муҳандислик бўйича ҳам тўғарақлар очишни мақсад қилиб турибмиз.

Ўқувчиларнинг ижтимоий портфолиосини яратишда, уларни мактабдан ташқарида бандлигини мониторинг қилишда айна мактаб маслаҳатчилари ёрдам беради. “Келажақ” марказларида мактаб маслаҳатчилари фаолиятини мувофиқлаштириш бўлими ташкил қилинган.

“Келажақ” марказимизга келадиган бўлас, STEAM фанларига тайёрлов ёки робототехника, тил тўғарақларига талаб жуда кучли. Босқичма-босқич шундай тўғарақларни ташкил қилишни бошладик. Биринчи босқичда 287 та мактабга мактаб маслаҳатчиси лавозими учун вақант жойларга 831 нафар педагог ҳужжат топширган. Иккинчи босқичда 898 та мактабга танлов эълон қилинади. Шу тариқа жами 1276 та мактабнинг барчасига муносиб номзодлар саралаб олинади.

— Тест учун 80 дақиқа вақт бериляпти. Саволлар унча қийин эмас. Мактабда, ҳаётимизда учрайдиган муаммолар вазиятларга йўналтирилган. Маслаҳатчи лавозими жорий этилатганидан жуда хурсандимиз, сабаби, бу орқали мактабдаги кўплаб муаммоларни ечишга имкон пайдо бўлади, — дейди номзодлардан бири Ойбек Бердимуродов.

Андижон шаҳрида ҳам ояқ танловлар ташкил этилди. Ҳудуддаги 469 та мактаб учун 979 та номзод билимини синаб кўрди. Вилоят “Келажақ” маркази директори Файзулло Дадажонов номзодларнинг олий маълумотли бўлиши мақсадга мувофиқлигини айтди. Zero, мактаб маслаҳатчилари ўқувчиларни нафақат касбга, балки халқаро университетларга тайёрлаш ва уларнинг ижтимоий кўникмаларини ривожлантиришга ҳам хизмат қилади.

Жиззах шаҳрида 89 та мактаб маслаҳатчиси ўрни учун 900 нафардан ортқ ўқитувчи қатнашди. Вилоят Мактабга ва мактаб таълими бошқармаси бошлиғи ўринбосари Шоҳида Даманова улардан таълим сиёсати, давлат тилида ҳужжат юритиш, педагогик маҳорат, инглиз тили ва ахборот технологиялари бўйича билимлар талаб этилганини шундай изоҳлади:

— Мактаб маслаҳатчилари “Президент иқтидорли фарзандлари” миллий дастури мазмунини ёритиш, унда назарда тутилган гоё ва мақсадларни ўқувчилар ўртасида кенг тарғиб қилиш бўйича тизимли ишларни

Сўнгги пайтларда қатор мамлакатларда мактаб ўқувчилари учун интернетдан фойдаланишни чеклаш масаласи кўриб чиқилмоқда. Бу борада мавжуд қонунчиликка ўзгартириш киритиш ҳам ўртага ташланыпти. Бунинг ўзига хос сабаблари бор. Шулардан энг асосийси, табиийки, ўсмирларнинг ижтимоий тармоқларга боғланиб қолиши таъсирида ўқиш ва билимга қизиқиш пасайиб кетишидир. Шу маънода, 2023 йилда ЮНЕСКО бутун дунё мактабларида смартфонлардан фойдаланишни тақиқлаш бўйича чақиріқ билан чиққани бежиз эмасди.

Долзарб мавзу

МУВОЗАНАТ БИЛИМНИ МУСТАҲКАМЛАЙДИ

ёхуд таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланиш ҳақида мулоҳаза

Тўхтасин АРСЛОНОВ, Республика Маънавият ва маърифат маркази Таълим муассасалари билан ҳамкорлик бўлими бошлиғи

Маълумотларга кўра, дунёдаги ҳар тўрт мамлакатдан биттасида мактабларда телефондан фойдаланиш бўйича аниқ белгиланган тақиқлар мавжуд. Бу 13 фойз ҳолатда мамлакатдаги қонунчи, 14 фойз ҳолатда эса мобил телефондан фойдаланишни тақиқловчи сиёсат қўринишида амалга киритилган. Гаджетларга ҳаёли бўлинган бола қайта диққатини жамлаши учун 20 дақиқа сарфлаши керак. Бу эса ўз-ўзидан боланинг ўзлаштиришига таъсир қилади.

ЮНЕСКО бу борада Бельгия, Испания ва Буюк Британияда ўтказилган тадқиқотларни келтиради. Мазкур тадқиқотларда кўринишча, синфхоналарда телефон ишлатиш тақиқланганда ўқувчиларнинг ўзлаштириши яхшиланган. Аиникса, ўзлаштиришда қийинчиликка дуч келадиган ўқувчиларда натижа яхши бўлган. Шунингдек, кўп вақт экранга қараш ўқувчиларнинг ўзлаштиришидан ташқари уларнинг ижтимоий муносабатларга киришувчанлигига, руҳий ҳолатига салбий таъсир қилиши, ёшларда руҳий инқирозларга сабаб бўлиши мумкин.

Долзарб мавзу

МУВОЗАНАТ БИЛИМНИ МУСТАҲКАМЛАЙДИ

ёхуд таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланиш ҳақида мулоҳаза

Хитойда 2021 йилдан бошлаб ўқувчиларнинг мактабга телефон олиб бориши тақиқланган. Мабодо олиб борилганда ҳам дарс бошланишидан олдин уни ўқитувчига топшириши шарт. Францияда эса бошланғич ва ўрта синф ўқувчиларига мактаб биналарида телефондан фойдаланиш тақиқига сал аввалроқ — 2018 йилда киришилган. Норвегияда ижтимоий тармоқлардан фойдаланишда ёш чекловлари (15 ёш) жорий этилган.

Австралия, Франция, Чехия, Испания, Бангладеш каби давлатларда мактаб ўқувчилари дарс пайтида мобил қурилмаларидан фойдаланишга чекловлар ўрнатилган.

Халқаро қулатувларга кўра, мактабларда телефондан фойдаланиш чекланганидан сўнг кибербуллинг ҳолатлари 20-30 фойз қисқарган. Таълим олиш жараёнига салбий таъсири боис, Жанубий Корея мактабларида мобил алоқа воситаларидан фойдаланиш қатъиян тақиқланган.

АҚШ мактабларининг асосий қисмида ҳам фақатгина академик мақсадлардагина телефондан фойдаланишга рухсат берилади. Қолган ҳолатларда смартфон ишлатиш мумкин эмас.

Ўзбекистонда мактабларда мобил телефондан фойдаланиш тартиби Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 21 майдаги “Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланиш тартибига солиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан белгиланган. Мактабга кириб келишда ҳар бир ўқувчи, ходим ва бошқа шахслар ўз телефони овозини тўлиқ ўчириб қўйиши (телефонни “овозсиз” режимга ўтказиши) шарт.

Шунингдек, дарс машғулотларидан олдин телефонни ўчириб қўйиш талаб этилади. Қолаверса, Умумий ўрта таълим муассасасининг такомиллаштирилган намунавий одоб-ахлоқ қоидаларида ҳам ўқувчиларнинг мактаб ҳудудида телефондан фойдаланмаслиги билан боғлиқ талаблар белгиланган.

Энди савол: технология ривожланган даврда ўқувчиларга мобил телефондан фойдаланишни чеклаш ёки тақиқлаш шартми ва бунда нималарга аҳамият бериш керак?

Ўзбекистон шароитида мазкур масала долзарблигича қолмоқда. Негаки амалдаги меъёрий ҳужжатлар мавжуд бўлишига қарамай, амалиётда назорат механизмлари етарли эмаслиги, ота-оналар, таълим муассасалари ва жамият ўртасида масъулият аниқ тақсимланмагани кузатишмоқда. Кўплаб ҳолларда мобил телефонлар билан боғлиқ чекловлар жазага асосланган бўлиб, тушунтириш ва профилактик ёндашув етарли даражада йўлга қўйилмапти. Шундай экан, бизнингча, Мактабга ва мактаб таълими вазирлиги ҳузурида айнан шу масала билан шуғулланувчи ишчи гуруҳ шакллантириш лозим ва унга ёшлар таълим ҳамда тарбиясига масъул бошқа вазирлик, идоралардан мутахассислар жалб қилиниши мақсадга мувофиқ. Мактаб ўқувчиларини ижтимоий тармоқлардаги зарарли контентлардан ҳимоялаш борасида қонунчиликка ўзгартиришлар, стратегик режа лойиҳалари ишлаб чиқилиб, кенг жамоатчилик муҳокамасига қўйиш лозим.

Бунда қўйидаги ишлар босқичма-босқич амалга оширилиши тақлиф этилади:

— ушбу йўналишдаги ишлар омаллашган ривожланган давлатлар тажрибасини ўргитиш;

— мавжуд қонунчилик базасини мониторинг қилиш ва тегишли тақлифлар лойиҳасини тайёрлаш, хусусан, 16 ёшдан кичик фойдаланувчиларнинг онлайн платформаларда рўйхатдан ўтишига тақиқ жорий этувчи қонун лойиҳаси ишлаб чиқиш ва кенг жамоатчилик ўртасида муҳокама қилиш;

— ўқувчилар учун махсус сим-карталарни рўйхатдан ўтказиш ишларини йўлга қўйиш ва унинг назоратини олиб бориш;

— ўқувчилар ўртасида асосан қандай контентлар омаллашганини ижтимоий сўровлар ўтказиш орқали аниқлаш;

— ўқувчилар учун ижтимоий хавфи кучли бўлган контентларни блоклаш ва улар ҳақидаги маълумотларни ота-оналар, синф раҳбарларига етказиш тизимини яратиш;

— мактабларнинг сараланган ўқитувчиларидан иборат медиатренерлар таркибининг хавфсиз интернет бўйича тайёрлаш (камида ҳар бир туман, шаҳардан 2-3 нафардан) ва улар томонидан барча туман, шаҳарларда каскад усулида ўқитувчиларни медиасаводхонликка ўқитиш;

— таълим муассасаларида мобил қурилмалардан фойдаланишни тартибга солишда фақат тақиқлашга эмас, балки энгли бошқарувга асосланган комплекс ёндашувни жорий этиш. Халқаро амалиётда самардорлиги исботланган “назорат ва муқобил муҳит” модели шундан далолат беради. Ушбу модель доирасида, бир томондан, техник чекловлар ва рақамли хавфсизлик чоралари куचाитрилса, иккинчи томондан, ўқувчилар учун ижтимоий фаоллик, жамоавий ишлаш ва медиамаданиятни ривожлантирувчи муқобил фаолиятлар ташкил этилиши керак.

Бундан ташқари, таълим муассасалари учун “рақамли хавфсиз ҳудуд” мақоми жорий этилиб, мактаб ҳудудида ижтимоий тармоқлар ва зарарли контентга кириш техник жиҳатдан чекланиши керак. Шу билан бирга, ўқувчилар учун махсус таълимий рақамли муҳит концепцияси ишлаб чиқилиб, мобил технологиялар таълимдан ажратилган, аммо фойдали йўналтирилган шаклда қўлланилиши зарур.

Ўқитувчиларни “рақамли синфни бошқариш” бўйича махсус тайёрлаш, ота-оналар учун эса фарзандларнинг рақамли ҳулқ-атворида доир масъулиятини оширувчи тушунтириш механизмларини жорий этиш ҳам яхши натижа беради.

Умуман олганда, таълим муассасаларида мобил телефонлардан фойдаланиш масаласи фақат ички интизом ёки техник чеклов масаласи эмас, балки келажақ авлоднинг билим сифати, тафаккури ва ижтимоий барқарорлиги билан боғлиқ стратегик масала ҳисобланади. Шу боис, ушбу йўналишда давлат сиёсатини такомиллаштиришда халқаро тажриба, замонавий статистик таҳлиллар ва миллий шароитни инобатга олган ҳолда тизимли ва мувоозангли қарорлар қабул қилиш муҳим аҳамият касб этади.

МАҲОРАТЛИ, ШИЖОАТЛИ ЁШЛАР БАҲСИ

Қўштепа туманидаги “Дўстлик” маҳалла фуқаролар йиғини ёшлари учун замонавий мезонлар асосида универсал спорт майдони қуриб берилди. Бу бежиз эмас.

Улар маҳалла ёшлари ўртасида ўтказиб келинаётган “Беш ташаббус олимпиада-си”да волейбол бўйича 22-26 ёш тоифадаги аёллар беллашувида ғолибликни қўлга киритди. Мусобақа низомига кўра, совриндорлар учун маҳалла ҳудудида замонавий спорт ўйингоҳи барпо этилди. Мажмуада спорт-севар ёшлар учун яратиб берилган шароит ва имкониятлар ҳавасингизни келтиради. Волейбол, мини футбол ўйингоҳлари, югуриш йўлаклари ёшлар ихтиёрида.

— Ғалабаларга осонлик билан эришганимиз йўқ, — дейди жамоа аъзоси Ҳавохон Нурматова. — Маҳалламизда оммавий спорт турларига, хусусан, волейболга қизиқиш катта. Лекин керакли шароит, жиҳозлар йўқ эди. Қишда лой, ёзда чанг ўйин майдонлари машғулот учун ноқулай, талабга мутлақо жавоб бермасди. Янги спорт майдони қўлайликлари ёшларнинг спорт билан мунтазам шугулланишига катта имконият яратди.

Универсал спорт майдонида маҳалла ёшлари иштирокида турли спорт тадбирлари, беллашувлар ўтказиш аънағана айланган. Айни кунда ёшлар ўртасида волейбол, футбол баҳсларига старт берилди. Ғолиб ва саралаб олинганлар ёш тоифасига кўра

маҳалла жамоаси шарафини ҳимоя қилиб, нуфузли мусобақанинг буй йилги баҳсларида муносиб иштирок этишга ҳозирлик қўрмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг “Маҳаллаларда ёшларни оммавий спортга жалб қилишни янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ижроси доирасида олис ва чекка қишлоқларда ҳам шахардагидан қолишмайидиган замонавий спорт майдонлари қуриш, моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, спорт турларини омалаштириш йўлида янги ташаббуслар қўлоб ёймоқда.

Стритболнинг А лигасида 22-30 ёш тоифасидаги қизлар ўртасида Тошкент вилояти Чирчиқ шаҳри мезбонлигига ўтган мусобақада иккинчи ўринни қўлга киритган Қува тумани “Раста” маҳалла фуқаролар йиғини ёшлари учун стритворкаут майдончаси қуриб берилди.

— Республика турнирида ғолиблар қаторида бўлганимиздан ҳақли равишда фахрланамиз, — дейди жамоа аъзоси Муҳлисина Маткаримова. — Маҳалламиз туман марказига яқин жойлашган бўлса-да, ёшларнинг спорт билан шугулланиши, бўш вақтини мазмунли ўтказиши учун етарли шароит йўқ эди. Мажмуа бу борада янги имкониятлар эшигини очди. Улар юксак марраларни қўзлаб,

вилояти Спорт бошқармаси бошлиғи Нодирбек Ҳакимов. — Беллашувлар қизгин ва муросасиз курашларга бой кечмоқда. Шу кунга қадар нуфузли баҳсларга маҳаллалардаги 785 мингдан ортиқ спортсевар ёш қўрамаб олинди. 1200 дан зиёд иқтидорли ёш таниқли спорт жамоаларининг фаол аъзосига айланди.

Оммавий спорт мусобақаларининг 2025 йилги биринчи ва иккинчи мавсуми якунига кўра, 6 та олтин, 16 та кумуш, 12 та бронза медалга қўлга киритилди. Эришилган натижаларга кўра, 12 та маҳалла фуқаролар йиғини универсал, стритворкаут, воркаут спорт майдончалари қуриш бўйича махсус сертификатлар топширилди. Бундан ташқари, 16-30 ёш тоифасида пара енгил атлетика, пара шашка, пара шахмат, пара стол теннис, пара киберспорт бўйича ўтказилган мусобақаларнинг республика босқичида 266 нафар ёш иштирок этиб, 3 та олтин, 4 та кумуш, 3 та бронза медалга сазовор бўлди. Ўтган икки йил давомида мусобақа босқичларида юқори савияда иштирок этиб, ғолиб бўлган 70 дан ортиқ маҳалла фуқаролар йиғини ёшлари учун замонавий спорт майдончалари қуриб, фойдаланишга топширилди.

Расулжон КАМОЛОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Оммавий спорт мусобақаларининг 2025 йилги биринчи ва иккинчи мавсуми якунига кўра, 6 та олтин, 16 та кумуш, 12 та бронза медал қўлга киритилди.

Хулқар ТҲИМАНОВА,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист

Қани айт, мақсаднинг нимадир сенинг, Нега тилқалайсан бағримни, оҳанг? Неҳун керак бўлди сенга кўз ёшим, Неҳун керак сенга, рубоб, шунча гам? Таниш мисраларни эсладингизми? Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов қаламига мансуб “Муножот”ни тинглаб” шеъри ҳар бир юракни йиғлатади, инсонни ўйлатади... Унинг ажурли сатрларида лол қоламиз: Қуйи шундай бўлса, замнинг ўзига, Қандай чидай олган экан одамзод?

Давлат миқёсидаги эътибор

Дарҳақиқат, мақом таронасини тинглаганда сел бўламиз, беихтиёр бошимиз тебрана бошлайди. Гўё олис ўтмиш қаъридан таралувчи мақом бизни аллалаб, теран мушоҳадага ундайди. Бинобарин, мақом бой мерос, туганмас ҳазина, аждодлардан бизгача етиб келган кўхна санъат туридир. Усиз ўзбек қўшиқчилик санъатини тасаввур этиш мушкул. Жонажон юртимизда мақом санъатининг ҳам мазмунан, ҳам услубий, ҳам ҳудудий жиҳатдан бой тарихи шаклланган. XVIII асрда Бухорода янги туркум — шашмақом, XIX асрда Хоразм мақомлари ва кейинчалик Фарғона-Тошкент мақом йўллари вужудга келди. Халқимиз ўтмиши билан боғлиқ бой маданий меросни сақлаб қолиш, ёш истеъдод эгаллари ўртасида мақом санъатига қизиқишни ошириш мақсадида Президентимизнинг 2017 йил 17 ноябрдаги “Ўзбек миллий мақом санъатини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига мувофиқ, Тошкент шаҳрида “Ўзбек миллий мақом санъати маркази” ташкил этилди. Унинг фаолияти муйайян тизимга солинган, орадан икки йил ўтиб, яъни 2019 йил 5 сентябрда Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбек мақом санъати маркази ҳузуридаги Марғилон шаҳар мусиқали мақом театри фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги қарори эълон қилинди. Нима учун айнан Марғилон шаҳрида шундай маданият масканини ташкил этиш зарурати туғилди?

Марғилон аҳли қадимдан шинаванда, куй-қўшиқ, катта ашула, рақс, аския, дорбозлик санъати қириб бормаган хонадон деярли йўқ. Марғилон, Қўқон, Фарғона чойхоналари, аввало, ҳофизу созандалар, қизикчию аскиябозлар тўпланиб, дийдорлашадиган ва санъат синовдан ўтказилиб, баҳо бериладиган жой бўлган.

Ўтган асрнинг 30-йилларидан бошлаб Фарғона вилоятида мақом санъатининг Маъмуржон Узоқов, Жўраҳон Султонов, Болта ҳофиз Ражабов, Эрка қори Каримов, Таваккал Қодиров каби машҳур даргалари етишиб чиққани барчамизга маълум. Мана бир асрдан ошдики, Марғилонда ҳар йили санъаткорлар анжуманини ўтказиш доимий аънағана айланган. Нафақат Ўзбекистон, балки Марказий Осиёдаги бошқа давлатлардан ҳам хонандаро созандалар бу анжуманга келади, ким нимига қодирлиги катта даврада синаб кўрилади. Шу боис, Марғилондаги кўхна маданий муҳит мусиқали мақом театри очилишига асос ҳозирлади. Театр репертуаридан номлари зикр этилган ва этилмаган бошқа санъаткорларнинг юзлаб сара куй ва қўшиқлари ўрин эгаллаб келмоқда.

— Фарғона водийси мақом санъатида катта ашула, ялла, ижрочилик аънағани билан бирга мақом намуналари салмоқли ўрин тутайди. Мақом санъатини теран тушунадиган қатлам асосан санъаткорлардир. Бу қадимий санъат тури бизни олис мозиёга етаклайди, аждодларимиз ҳаётидан садо беради, ўтмиш билан бугунни қиёслашга ўргатади. Демак, уни омалаштириб, кент миқёсда тарғиб-ташвиқ этсак, фарзандларимиз онгу шуури тиниқлашиб, отабобларимиз кўхна меросига қизиқиш ва меҳр-муҳаббат шаклланади, — дейди мақом театри директори Фозилжон Исмоилов. — Мусиқали мақом театримиз репертуарини асосан тарихий руҳдаги, фақат мумтоз ашулани сингдириш мумкин бўлган пьесалар ҳисобига шакллантирмоқдамиз. 2025 йил анча сермахсул бўлди. Театрда 336 спектакль (концерт) намоиш этилди. Маҳаллий ва хорижий гастроль сафарлари, давлат тадбирларида ўз ўрнимиз бор. 5 янги спектакль ва бир қанча концерт дастурлари Маданият вазирилик бадий-эксперт гуруҳига топширилиб, ижобий ҳулоса олинди. Қайси асар саҳналаштирилса, ҳар бир спектакль мазмунидан келиб чиққан ҳолда сюжет ва композицияга, албатта, мумтоз мақом намуналари сингдириб юборилди. Театримиз иш бошлаган дастлабки йилларда томоша залига санокчи киши келар, қандай қилиб, кўпроқ оммани жалб қилиш ҳақида ўйлардик. Мана бунга эришдик ҳам. 2024 йилда театримизга 53 минг 446 томошабин кирган бўлса, ўтган йилги кўрсаткич 93 минг 190 кишини ташкил этди. Демак, халқимизнинг

мақомни тушуниш, қабул қилиш, тарбиявий ва таъсирчан кучини англаш даражаси ўзгармоқда. Бу йилги режаларимизни ҳам пухта тузиб олдик. Биринчи чоракда Хўжаберди Эгамбердиевнинг “Нола айларман” мақом концерти, кейинги чоракда Толибжон Рўзибоевнинг “Бурҳониддин Марғиноний” тарихий драмсини мухлислар ҳўққига ҳавола этамиш. Шавкат Пардаевнинг “Афандизода” комедияси, Тўра Мирзанинг “Ўткан кунлар” мусиқали драмаси ҳам йиллик режамизга киритилган.

Навоий сиймоси — саҳнада

Томоша залида сукунат, саҳнада эса ўтмиш лавҳаси. Ҳазин наво таралиб, изидан жузуровликда катта ашула бошланди. Дунёни зир титратган шоҳ Исқандар Зулқарнайн сиймоси пайдо бўлиши билан саҳнада ўзгача жонланиш кузатилди. Унинг мағрур қадди-баста, монологи саҳнани ҳам зир титратгандек бўлди. “Исқандар” спектаклидаги воқелик, образларнинг бир-бирини тўлдириши, асар руҳига мос мақомнинг ижро этилиши, ҳуллас, барчасини тўлиқ композиция дейиш мумкин.

Ушбу пьесани Фарғона вилояти мусиқали драма театри бош режиссёри Обиджон Абдуллоев саҳналаштирди. 21 персонаж иштирок этувчи мақом спектаклида асосан Алишер Навоийнинг воқеликка мос

ғазалларидан фойдаланилди. Унда илгари сурилган гоё ҳам умуминсоний қадриятларга йўналтирилган.

— Исқандар образи ҳақида кўплаб мунозаралар мавжуд, — дейди спектаклда бош ролни ижро этган истеъодли актёр Жавлонбек Рахмонов. — Илм аҳли ўртасида ҳам Исқандар Зулқарнайн бошқа, македониялик Александр Македонский бошқа деган баҳс мавжуд. Ҳазрат Алишер Навоийнинг “Сади Исқандарий” дostonида иккала образ билишиб, шақрона оҳанг билан йўғрилган. Спектаклда шоирнинг “Муножот”, “Тараҳхум қилмади”, “Қаро бўлубдир”, “Вафо” каби ғазаллари асосида қуйланган мақом намуналари ижро этилди. У барча подшоҳларга намуна сифатида ифода этилган. Исқандар ва шоҳ Дор қиссалари асос қилиб олинган асар прологига Ҳазрат Навоий бешинчи дoston — “Сади Исқандарий”ни ёзишга қўли бормай, “Хамса”-ни ёзишга чоғланганидан хижолат чекиб турганини қўрамоиз. Унинг кўз ўнгига қабристонда кезиб юрган дарвиш ва Исқандар намоён бўлади. Исқандарнинг “Ошиқ қилғил” ғазали асосида ишланган ашула оҳангига дарвеш ва Исқандар ўртасида боқий ва фоний дунё ўртасидаги инсон тақдири ҳақида фалсафий суҳбат бўлиб ўтади. Навоий Исқандар қиссасини сўзлашга жам этиб, спектакль давомида ровийга айланди. Менга бу образни гавдалантириш осон бўлмади. Тарихий шахсининг “мен”ига кириш учун режиссёр, мақомчилар ансамбли ва бошқа персонажлар билан кўп ишлашимизга тўғри келди. Ушбу асар инсон қанчалик кучли, қудратли, беҳисоб бойлик эгаси бўлмасин, қачондир бу дунёни тарк этиши тайин

хонанданинг овоз диапозони, ижро услуби, салохиятига эътибор қаратамиз. Қайси даврга мос асар яратилса, ўша замонда яшаб ўтган мумтоз шоир ғазалини танлаш мақсадга мувофиқ. Ҳар бир мақом спектаклига бештадан ўнганча ғазал сингдирамиз. Мақом театрининг яна бир мураккаблиги шундаки, Навоий, Бобур, Отаҳий каби шоирларнинг ғазалларига ҳаммининг ҳам “тиши” ўтавермайди. Таниқли режиссёр Баҳодир Йўлдошев таъбири билан айтганда, агар спектакль қўришга келган 700 томошабиндан еттигиси уни тушуниб, таъсирланиб чиқиб кетса, шунинг ўзи ҳам катта натижа. Энг муҳими, мақомни театр санъатида қиритишдан қўзланаётган асосий мақсад — мумтоз ашулачиликни омалаштиришга секин-аста эришамиз. Йиллар ўтади, театримизнинг томоша зали ҳозиргидан ҳам гавжумлашади.

Ҳозирга қадар театримизда 20 та мақом спектакли яратилган бўлса, ҳар бири катта машаққат, изланиш, ўқиб-ўрганиш маҳсулидир. Фаридуддин Атторнинг “Илоҳийнома” асаридан олинган “Робия билан Бектош” қиссаси асосида ишланган “Икки қалб ноласи” спектакли сўнгги йиллардаги

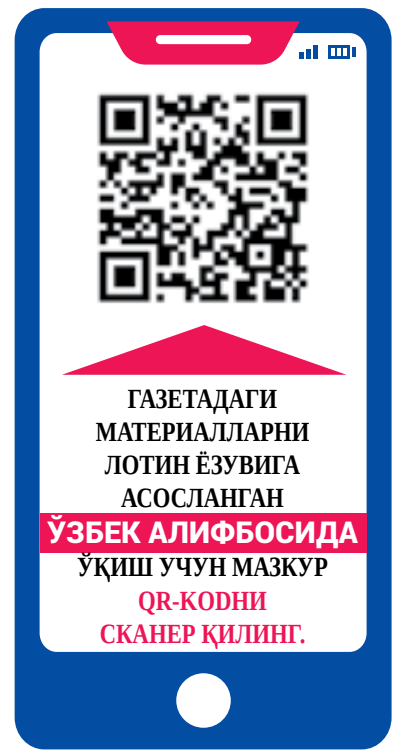
саъй-ҳаракатларимиз меваси бўлди. Драма-тург Толибжон Рўзибоевнинг “Умидим бор” спектакли замонавий руҳда бўлгани боис, омма яхши қабул қилди. Унинг сюжетига ота-онаси гўдаклигида ташлаб кетган йигитнинг тақдири акс этган. Бош қаҳрамон ўзининг ташлаандик бола эканини англагандан сўнг бошидан кечирган руҳий изтироби жуда таъсирли. Игит ўзини вояга етказган момо ҳақиқий онаси эмаслигини билиб қолгач, унинг васиятига кўра ота-онасини излаб йўлга тушар экан, руҳиятида жуда катта эврилиш рўй беради. У гоҳ киёр, ҳасад, иғво, адоват ўтида қоврилса, гоҳ меҳр, адолат, ҳақиқат, эътиқод туйғулари ёрдамида тўғри йўлни топишга муваффақ бўлади. Асардаги айрим воқеалар мазмунига мос мақом қўшиқлари шоир Исмоил Маҳмуд ғазаллари асосида сингдириб юборилди.

Эътироф ва эҳтиром

Ёзилган асар, чизилган картина, намоиш этилган спектакль, ижро этилган куй-қўшиқ, рақс, яратилган бадий фильмнинг баҳсини эл-юрт беради. Қолаверса, муйайн йўналиш ёки жанрдаги асарни муносиб баҳолайдиган етук мутахассислар, яъни экспертлар бор. Театрлаштирилган томоша ва концерт дастурларини намоиш этиб келётган Марғилон мусиқали мақом театри ижодий жамоасининг ўтган йили эришган ютуқларини салмокчи: ёш хонанда Улуғбек Элмуродзода ўтган йили Президентимиз фармонида мувофиқ, “Келажак бунёдкори” медали билан тақдирланди. Шунингдек, ўтган йили 20-25 октябрь кунлари Бишкекда ўтказилган “Арт Ордо” халқаро театр фестивалида бош режиссёр Хўжаберди Эгамбердиев мақом санъатини “Икки қалб ноласи” спектакли “Энг яхши мусиқали спектакль” номинациясига муносиб кўрилди.

Театр арбоблари уюшмаси ташаббуси билан “Паркент” ижод уйида ташкил этилган “Нигох” ижодий семинарида бош режиссёр Хўжаберди Эгамбердиев, драматург Толибжон Рўзибоев қаламига мансуб “Бурҳониддин Марғиноний” тарихий драмаси ижодий лойиҳаси юқори баҳооланиб, биринчи бешликдаги унчици ўринга лойиқ топилиди.

“Ўзбекистон — 2030” стратегиясида замонавий театр ва цирк санъатини ҳар томонлама ривожлантириш, юксак бадий-товий савияга эга саҳна асарларини яратиш зарурлиги қайд қилинган. Марғилон мусиқали мақом театри ижодий жамоасининг ҳам маданий, ҳам маънавий мерос — мумтоз ашула намуналарини асраб-авайлаш, мукаммал ижросини таъминлаш, театр санъати негизига сингдириб, янгича шаклда халқимизга тақдим этиш йўлидаги қизгин ижодий жараёни эътирофга, эътиборга молик, албатта.

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари тахририяти” ДМ

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Тахририятга келган қўлёмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета тахририят компьютер марказида саҳифаланган.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул.
Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2025 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. Буюртма Г-246.
30829 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қўғоз бичими А2.
Баҳоси келишилган нарҳда.

“ШАРҚ” нашириёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Аслиддин Абдуразоқов
Мусахҳих: Шерзод Маҳмудов
Дизайнер: Зафар Рўзиев

Манзилими:
100060, Тошкент шаҳри,
Шаҳрисабз кўчаси, 85-уй

Ўза якуни — 23:05 Топширилди — 23:15